

WERKVORM 1: VOOR DE OPLEIDER (1)

VERHALEN VERTELLEN

VOOR DE
PABO-
OPLEIDER

Hoe kun je over Anne Frank vertellen?

De geschiedenis van Anne Frank biedt meerdere aanknopingspunten voor een leerzaam verhaal. Om te laten zien hoe docenten dat in de praktijk doen, zijn er drie korte films gemaakt van gemiddeld vijf minuten. Studenten gaan de verteltechnieken analyseren en daarna zelf een verhaal bedenken over Anne Frank en dit aan elkaar vertellen. Hierdoor leren ze uit welke ingrediënten een goed verhaal bestaat en ontwikkelen ze een eigen vertelstijl.

Online filmclips: www.annefrank.org/pabo

De werkvorm

Studenten analyseren de films en bereiden daarna in groepen een eigen verhaal over Anne Frank voor. De werkvorm is uit te voeren in 30 tot 40 minuten. De films staan op: www.annefrank.org/pabo Bij deze werkvorm zijn er voor studenten twee werkbladen met opdrachten, verteltips, vier onderwerpen voor een verhaal over Anne Frank en achtergrondinformatie over de arrestatie van de onderduikers. Er is geen voorbereiding nodig.

Doelen van deze werkvorm zijn:

- > leren hoe je over Anne Frank kunt vertellen door het bestuderen van drie voorbeelden;
- > leren uit welke ingrediënten een goed verhaal over Anne Frank bestaat;
- > oefenen in het vertellen over Anne Frank.

Inhoud van de films

De docenten vertellen met drie verschillende technieken over Anne Frank en reflecteren op hun aanpak en op de reacties van de leerlingen. In de films leggen de docenten uit:

- > welke inhoudelijke keuzes zij hebben gemaakt;
- > hoe zij zich hebben voorbereid;
- > met welk doel het verhaal verteld wordt;
- > welke verteltechnieken ze gebruiken;

Rafaëla Coster leest voor uit *Buiten is het oorlog*.

WERKVORM 1: VOOR DE OPLEIDER (2)

VERHALEN VERTELLEN

Overzicht van de drie filmclips

DOCENT EN VERTELTECHNIEK	THEMA	DE VERTELTIPS VAN DE DOCENT
<p>Marcel Seelen Geert Groote School, vrije school voor basisonderwijs, Amsterdam</p> <p>De docent vertelt uit het hoofd en leeft zich in. Hij maakt bewust gebruik van drama en van zijn stem. De docent is de alwetende verteller.</p>	<p>De docent vertelt over het onderduiken. In zijn verhaal komen details, namen en feiten voor, maar het blijft spannend. Specifieke gebeurtenissen worden bewust uitgelicht, zoals de arrestatie.</p>	<p>Lees het dagboek zelf, want dan kun je het beste vertellen met gevoel.</p> <p>Een sterke start van het verhaal is de dag van de arrestatie, omdat dit een dramatisch moment is. Kinderen willen graag dat een verhaal goed afloopt. Eindig daarom met Otto Frank en vertel hoe het dagboek van Anne de wereld heeft veroverd.</p>
<p>Rafaëla Coster Brede school Annie M.G. Schmidt, Amsterdam</p> <p>De docente leest voor. Stemgebruik en mimiek spelen een belangrijke rol.</p>	<p>De docente vertelt over doorgangskamp Westerbork. Het verhaal gaat over het oplezen van de namen van de mensen die op transport moesten.</p>	<p>Een goede mimiek is erg belangrijk, want de kinderen kijken vooral naar jou.</p> <p>Denk aan stiltes voor een goede spanningsopbouw.</p> <p>Door een goede voorbereiding weet je waar je de nadruk op moet leggen.</p>
<p>Manon de Groot CBS Het Spectrum, Maassluis</p> <p>De docente vertelt uit het hoofd en maakt de geschiedenis persoonlijk, omdat het over haar opa gaat.</p>	<p>De docente vertelt een verhaal waarin twee hoofdpersonen voorkomen: Willem en Anne. Willem woont in Nederland en Anne in Duitsland. De klas komt er stap voor stap achter wie zij zijn. Het verhaal heeft een bijzondere cliffhanger: Willem is de opa van de docente.</p>	<p>Foto's kunnen het verhaal versterken. Dit helpt de kinderen die vooral in beelden denken.</p> <p>Door mijn opa's verhaal te vertellen, maak ik de geschiedenis persoonlijk.</p> <p>Dit spreekt kinderen aan, want het verleden komt daardoor dichtbij.</p>

WERKVORM 1: VOOR DE STUDENTEN (1)

VERHALEN VERTELLEN

VOOR DE
PABO-
STUDENTEN

Hoe kun je over Anne Frank vertellen?

De geschiedenis van Anne Frank biedt meerdere aanknopingspunten voor een leerzaam verhaal. Om te laten zien hoe docenten dat in de praktijk doen, zijn er drie korte films gemaakt van gemiddeld vijf minuten. Jullie gaan de films analyseren en daarna zelf een verhaal bedenken over Anne Frank en het aan elkaar vertellen.

Met deze werkvorm is het mogelijk om:

- > van ervaren docenten te leren hoe zij over Anne Frank vertellen door drie filmclips te analyseren;
- > te leren welke elementen een goed verhaal over Anne Frank bevat;
- > te oefenen in vertellen over Anne Frank en een eigen stijl te ontwikkelen.

Marcel Seelen vertelt over Anne Frank aan leerlingen van de Geert Groote School (Amsterdam).

© Anne Frank Stichting/Prospektor

OPDRACHTEN

Analyse van de vertellers

Bekijk de filmclips op www.annefrank.org/pabo en maak aantekeningen over:

1. de vertelstijlen;
2. stemgebruik, mimiek en lichaamstaal;
3. de interactie met de leerlingen;
4. de tips die er worden gegeven;
5. noteer van iedere verteller een sterk punt (top) en een verbeterpunt (tip).

Bespreekvraag

Welke verteller en techniek spreekt je het meest aan en waarom?

Zelf oefenen

Het verhaal dat jullie gaan bedenken, moet je kunnen vertellen aan kinderen in groep 7 en 8 en mag ongeveer een minuut duren. Volg de stappen.

1. Ga in groepen van drie of vier zitten en lees de tips ter voorbereiding door, zie het blad met 'extra informatie'. Als je wilt, kunnen jullie enkele taken verdelen. Bijvoorbeeld: wie leest de bron, wie bedenkt het verhaal, wie gaat het vertellen?
2. Kies met elkaar een onderwerp uit de lijst.
3. Lees de bron goed door en schrijf op wat jullie gaan gebruiken in het verhaal.
4. Wat willen jullie met het verhaal over Anne Frank bereiken? Schrijf dit op.
5. Oefen het verhaal.
6. Vertel de verhalen klassikaal aan elkaar. Geef advies: wat ging er goed en wat kan er beter?

WERKVORM 1: VOOR DE STUDENTEN (2)

VERHALEN VERTELLEN

Tips bij de voorbereiding

- > Kies een spannende gebeurtenis uit om over te vertellen en zoek er sprekende details over op. Het dagboek van Anne Frank is hiervoor een goede bron.
- > Kies een hoofdpersoon uit. Het hoeft niet per se Anne Frank te zijn. Denk ook aan de perspectieven van haar ouders of zus, of vertel het verhaal vanuit de ogen van een van de helpers, zoals Miep Gies.
- > Plaats het verhaal in de tijd en de ruimte. Wanneer en waar speelt het zich af?
- > Een voorwerp of foto kan helpen om het verhaal kracht bij te zetten.
- > Hoe persoonlijk wordt het verhaal? Vertel bijvoorbeeld iets over je familiegeschiedenis, over de omgeving van de school of over een ontmoeting met iemand die de oorlog heeft meegemaakt.
- > Komen er concentratiekampen voor in jouw verhaal? Leerlingen in groep 7/8 willen hier vaak wel veel over horen, maar wees bewust van wat je vertelt. Gruwelijke details zijn niet nodig en kunnen sommige leerlingen onnodig choqueren.
- > Hoe laat je het verhaal aflopen? Anne Frank gaat dood, terwijl kinderen behoefte hebben aan een perspectief. Vertel daarom bijvoorbeeld dat Annes vader, Otto Frank, de oorlog overleeft en het dagboek uitgeeft.

© Anne Frank Stichting/Prospektor

Leerlingen van Het Spectrum (Maassluis) luisteren naar het verhaal dat Manon de Groot vertelt.

Meer met verhalen doen?

Een ooggetuige in de klas uitnodigen kan ook. Omdat iemand uit eigen ervaring vertelt, zijn dit bijzondere lessen voor kinderen. Ga hiervoor naar www.steunpuntgastspreekers.nl

Wil je meer lezen over de didactische achtergronden bij verhalen vertellen? Lees dan het hoofdstuk 'Verhalen' in het boek *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent* (A. Wilschut, D. van Straaten, M. van Riessen 2004).

WERKVORM 1: VOOR DE STUDENTEN (3)

VERHALEN VERTELLEN

VOOR DE
PABO-
STUDENTEN

VIER ONDERWERPEN VOOR VERHALEN OVER ANNE FRANK

1. Discriminatie in het leven van Anne Frank

Anne krijgt haar dagboek voor haar dertiende verjaardag. Het is dan al twee jaar oorlog. Anne beschrijft hoe de anti-joodse wetten van invloed zijn op haar leven.

Meer informatie is te vinden in het dagboek van Anne Frank, bijvoorbeeld in de eerste (!) passage van zaterdag 20 juni 1942.

2. De oproep voor Margot Frank

Margot Frank krijgt thuis een oproep voor een werkkamp. Hierna duikt de familie Frank onder. Eenmaal in het Achterhuis schrijft Anne een precies verslag van deze gebeurtenis.

Meer informatie is te vinden in het dagboek van Anne Frank, bijvoorbeeld in de passages van 8, 9, 10 en 11 juli 1942. Kies een passage uit en baseer hier het verhaal op.

3. Dagelijks leven in het Achterhuis

Anne deelt een kamer met Fritz Pfeffer. Ze hebben soms ruzie over het gebruik van de schrijftafel en Anne schrijft dit op in haar dagboek.

Meer informatie is te vinden in het dagboek van Anne Frank, bijvoorbeeld in de passage van 13 juli 1943.

4. De arrestatie

De acht onderduikers worden gearresteerd. Er is nauwelijks gelegenheid om spullen te pakken. Annes dagboek blijft achter in de schuilplaats. Gebruik de onderstaande informatie voor jullie verhaal.

Het is 4 augustus 1944, een warme, zonnige dag. Op het hoofdkwartier van de Sicherheitsdienst (SD) in Amsterdam komt 's morgens een telefonische tip binnen. De dienstdoende SS'er Karl Silberbauer krijgt de opdracht om naar de Prinsengracht 263 te gaan. Het kantoorpersoneel is op de eerste verdieping aan het werk als opeens de deur opengaat. Miep Gies vertelt later: 'Er kwam een kleine man binnen met een revolver in de hand, op mij gericht en die zei tegen mij: "Zitten blijven en niet verroeren".' Victor Kugler, die in het aangrenzende kantoor zat, hoort veel lawaai en gaat kijken wat er aan de hand is.

Margot en Anne Frank, 1941.

© ANNE FRANK-Fonds, Bazel/Anne Frank Stichting, Amsterdam;
Foto: Frans Duport

WERKVORM 1: VOOR DE STUDENTEN (4)

VERHALEN VERTELLEN

Victor Kugler: 'Ik zag vier politieagenten, waarvan één in het uniform van de Gestapo.' Een van de politieagenten richt zijn pistool op hem en beveelt hem voor te gaan. Ze lopen naar de draaikast en maken die open. Met getrokken pistolen gaan de politiemannen het Achterhuis binnen.

VOLLEDIG VERRAST

De onderduikers zijn volledig verrast. Al meer dan twee jaar leven ze met de voortdurende angst voor ontdekking. Nu is het zover. Otto Frank vertelt na de oorlog: 'Het was ongeveer half elf. Ik was boven bij de Van Pelsen op Peters kamer en hielp hem met het schoolwerk. Plotseling kwam iemand de trap oprennen en toen ging de deur open en een man stond vlak voor ons met een pistool in zijn hand. Beneden waren ze allemaal verzameld. Mijn vrouw, de kinderen en de Van Pelsen stonden met hun handen opgeheven.' Vervolgens wordt ook Fritz Pfeffer de kamer binnen gebracht.

WAARDEVOLLE SPULLEN

De onderduikers moeten hun waardevolle spullen inleveren. Silberbauer pakt Otto's aktentas waar Annes dagboekpapieren inzitten en schudt die leeg om daar die spullen in te stoppen. Annes dagboekpapieren vallen op de vloer. Otto Frank: 'Toen zei hij: "Klaarmaken. Over vijf minuten staat iedereen weer hier."' Samen met de beide mannelijke helpers, Victor Kugler en Johannes Kleiman, die ook gearresteerd zijn, worden de onderduikers met de overvalwagen afgevoerd.

Meer informatie over de onderduik en arrestatie is te vinden in: *Miep Gies en Leslie Gold, Herinneringen aan Anne Frank. Het verhaal van Miep Gies, de steun en toeverlaat van de familie Frank in het Achterhuis (Amsterdam 1987).*

